

II

TEXTOS DESCONEGUTS D'ANSELM TURMEDA
I DE RAIMON ASTRUC DE CORTIELLES

El 1963 apareixia a Würzburg el catàleg d'Erich STAHLER, *Die Handschriften der augustinerermiten und Weltgeistlichen in der ehemaligen Reichsstadt Windsheim (Quellen und Forschungen zur Geschichte des Bistums und Hochstifts Würzburg, Band XV)*, referent als fons conservats a la Ratsbibliothek de Bad Windsheim. Aquest catàleg, consultat a París tot just l'any que som, conté un manuscrit, el n. 77, escrit entre 1446 i 1467, amb un text inesperat en els folis 141-157, que el catalogador intitula *Anselmi Turmeda et Raymundi Astruc Epistolae II*. En donem tot d'una els incipits i èxplicits transcrits del catàleg:

Anselmi TURMEDA Epistola

F. 141ra: Mei intellectus ingeniique subtilitas ut me in hoc laudem ...

F. 144ra: ... veni benedicte patris mei, percipe regnum quod tibi paratum est ab origine mundi ibi uiuendo per infinita saecula seculorum. Amen. Salutant te (*segueixen* nomina doctorum ad sarracenos conuersorum apostate [!] a fide christiana). Datum Tunicii 23 augusti anni 1418 per tuum vbique totum alcaydum abdallanum olim fratrem Anselmum Turmeda ordinis tui professorem.

Raymundi Astruc DE CORTIELLES responsio

F. 144rb: Responsio facta per dominum raymundum astruc de cortielles ecclesie vicensis tibi abdalla agareno effecto olim fratri anselmo turmeda ordinis fratrum minorum. Diuiditur enim praesens tractatus in partes vndecim. Benedicta sit sancta trinitas atque indiuisa unitas (*trametent i receptor com al principi*). Vidi epistolam nequam ...

F. 157v, *exp.*: ... dominus quidem Ihesus est collector, cui sit, Amen Deo iugiter laus atque potestas, etc.

Es tracta, doncs, d'una lletra d'Anselm Turmeda, datada a Tunis el 23 d'agost del 1418. No se sap a qui anava adreçada, però el final de l'èxplicit evidencia que es tracta d'un franciscà, probablement un frare conegut de Turmeda de quan ell també era franciscà. El contingut és indicat vagament pel catalogador: en quatre folis Turmeda hi recorda noms de doctors que van apostatar de la fe cristiana i es van convertir a l'islam. Aquesta *Epistola* fou escrita després de la *Disputa de l'ase* (1417) i abans de la *Tubfa* (1420). Entre 1417 i els inicis de la *Tubfa*, doncs, Turmeda escriu per a cristians amb més intensitat que els historiadors de la literatura catalana no havien pogut establir.

La resposta de Ramon Astruc de Cortielles és llarga: tretze folis, i té onze parts o capítols. Sembla una resposta estructurada. Avui no es pot precisar més. Fins ara només es coneixien els intents de Benet XIII (1412) per a recuperar el renegat absolent-lo d'apostasia i els d'Alfons IV (1423) per a facilitar-li el retorn a terres cristianes. Les dues *epístoles* del ms. de Bad Windsheim són dos testimonis inèdits i segurament interessants de la polèmica entre cristians i musulmans a la part catalana de la Corona d'Aragó, tanmateix menys documentada que la polèmica amb els jueus.

Ramon Astruc de Cortielles no és un desconegut. Fa cinquanta anys se'n va publicar un text, exhumant notícies trobades ací i allà sobre la seva vida i miracles.¹⁴ El ms. de Bad Windsheim permetrà de conèixer millor aquest lul·lista combatiu.

S'han començat les gestions per captar els dos escrits i es preveu una missió per a estudiar el ms. 77 i el seu *iter* cap al convent d'agustins de Windsheim.

Jaume de PUIG OLIVER
Institut d'Estudis Catalans

III

UN ALTRE MANUSCRIT DE LA TRADUCCIÓ EN FRANCÈS DEL LLIBRE DELS ÀNGELS DE FRANCESC EIXIMENIS

En el volum ZIMELIEN. *Abendländische Handschriften des Mittelalters aus dem Sammlungen der Stiftung Preussischer Kulturbesitz Berlin. Ausstellung 13. Dezember 1975 – 1. Februar 1976. Sonderausstellungsballe der staatlichen Museen Berlin-Dahlem, Lansstrasse 8, Wiesbaden [1975]*, p. 188-189, hi ha notícia d'un manuscrit de la traducció en francès del *Llibre dels àngels* de Francesc Eiximenis, fins ara ignorat a Catalunya.

Es tracta d'un manuscrit de pergamí, escrit a França entre 1425 i 1430; per tant, seria un dels testimonis més antics de la traducció. Havia format part de la col·lecció Hamilton de la Staatsbibliothek zu Berlin Preussischer Kulturbesitz (ms. 255), i ara es conserva al Kupferstichkabinett de la dita biblioteca berlinesa, sign. 78 D 9.

Al f. 128v d'aquest manuscrit hi ha esment d'Anne de Graville, filla de l'almirall de França Louis Malet de Graville († 1516).

14. Cf. Nicolau Eimeric i Raimon Astruc de Cortielles. *Noves dades a propòsit de la controvèrsia mariana entorn de 1395*, dins "Annals de l'Institut d'Estudis Gironins" XXV-I (1979-1980) 309-331.